

MATEMATIKA „C”
6. évfolyam

2. modul
TANGRAMOK

Készítette: Köves Gabriella

A modul célja	A tudatos észlelés, a megfigyelés és a figyelem fejlesztése. Stratégia készítése, módosítása, végrehajtása adott szempont figyelembe vételével. Párban való tevékenykedés gyakorlása, együttműködés, egymásra való figyelés, a pár tevékenységének értelmezése. Finommanipuláció, percepció fejlesztése. Geometriai ismeretek alapozása. Tájékozódás a síkon. Síklefedések adott szempont szerint. Tapasztalatszerzés geometriai transzformációkra (eltolás, forgatás). Ezen transzformációk előállítására tevékenység során. Tapasztalatszerzés a területfogalom alakításához.
Időkeret	3×45 perc
Ajánlott korosztály	12–13 évesek; 6. osztály; tetszőleges időben.
A képességfejlesztés fókuszai	Megismerési képességek alapozása: Az érzékszervek tudatos működtetése; az összehasonlítás (megkülönböztetés, azonosítás) képességének fejlesztése. A megfigyelt tulajdonság, viszony kifejezése tevékenységgel. Kívánt helyzetek létrehozása. Feltételeknek megfelelő stratégia tervezése, végrehajtása. Tájékozódás a síkon. Területfogalom tapasztalati alakítása. Tapasztalatszerzés geometriai transzformációkra (forgatás, eltolás). Gondolkodási képességek: Rendszerezés. Következtetések. Az induktív és deduktív lépések gyakorlása. Kommunikációs képességek: Térlátás, térbeli viszonyok értelmezése, kifejezése tevékenységgel. Az elemi kommunikációs képesség fejlesztése; párban, csoportban való működtetése.

AJÁNLÁS

Harmadik osztályban a gyermekek már találkozhattak a Matematika C modul keretében tangramokkal.

Az ott bemutatott tangramokat picit egyszerűbb kirakni, így azokból beemelve néhányat, lehetőség nyílna a differenciálásra ezen az évfolyamon.

A 3. és 6. osztályos modulok célja, képességfejlesztés fókuszai, felépítése megegyezik, ugyanakkor a megoldandó feladatok minősége és mennyisége különbözik.

A modulban három régi tangramot mutatunk be. A foglalkozások anyagának feldolgozási módja hasonló.

1. Ismerkedés az adott tangram elemeivel. Itt lehetőség van arra, hogy ismerkedjünk a síkidomokkal, azok tulajdonságaival, egybevágó és hasonló alakzatokkal, szögek nagyságával stb.
2. Egy elem kirakása, a megoldás megbeszélése.
3. Több elem kirakása versenyszituációban.

A három, különböző tangramon alapuló részt egy-egy foglalkozásra terveztük. Ezeknek időben nem okvetlen kell egymást követniük.

A feladatok lehetőséget adnak a párban, a csoportban való tevékenykedés, a munkaszervezés, a munkamegosztás gyakorlására. Az új feladatok megalkotása fejleszti a kreativitást.

A feladványok nagy száma lehetőséget nyújt az indirekt differenciálásra, a versenyszituáció pedig a gondolkodás sebességének fokozására.

TÁMOGATÓ RENDSZER

<http://www.puzzles.com>*

<http://www.tablajatekos.hu>*

* 2007. augusztusában elérhető a honlap

ÉRTÉKELÉS

A modulban **folyamatos megfigyeléssel** követjük az észlelés pontosságát; a stratégiák végrehajtását, a próbálkozások alakulását, az együttműködés és a kommunikáció képességének alakulását.

Az értékelés megerősítő legyen, mindenkinek saját fejlődéséhez, fejlettségi szintjéhez mért.

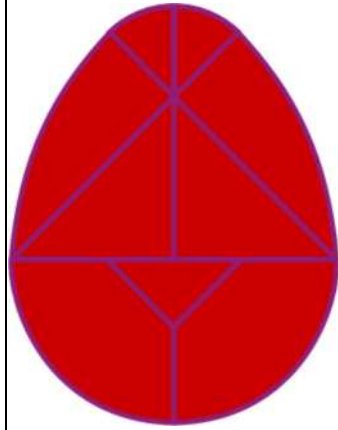
MODULVÁZLAT

	Lépések, tevékenységek	Kiemelt készségek, képességek	Eszközök, melléletek
Kolumbusz tojása			
1.	Ismerkedés a Kolumbusz tojása néven ismert klasszikus puzzle-lel a 19. század közepéről Munkaforma: önálló, páros		Eszköz: olló 1. melléklet
2.	A síkidomok csoportosítása (sokszögek nem sokszögek), tulajdonságok meghatározása. Tapasztalatszerzés az egybevágó síkidomok, derékszögű trapéz fogalmának alakításához Munkaforma: önálló, páros	Megfigyelés, összehasonlítás, összefüggések felfedezése, térlátás fejlesztése, rész–egész észlelése, rendszerezés.	
3–4.	Egy ábra kirakása Munkaforma: önálló, páros	Megfigyelőképesség, térlátás fejlesztése, rész–egész észlelése.	
5–6.	Verseny szervezése Munkaforma: páros, csoportos	Megfigyelőképesség, térlátás fejlesztése, rész–egész észlelése. Gondolkodás sebességének fokozása.	2. melléklet 7. (tanári) melléklet
7.	A munka értékelése Munkaforma: frontális	Önismeret fejlesztése, Csoportba tartozás érzésének erősítése.	

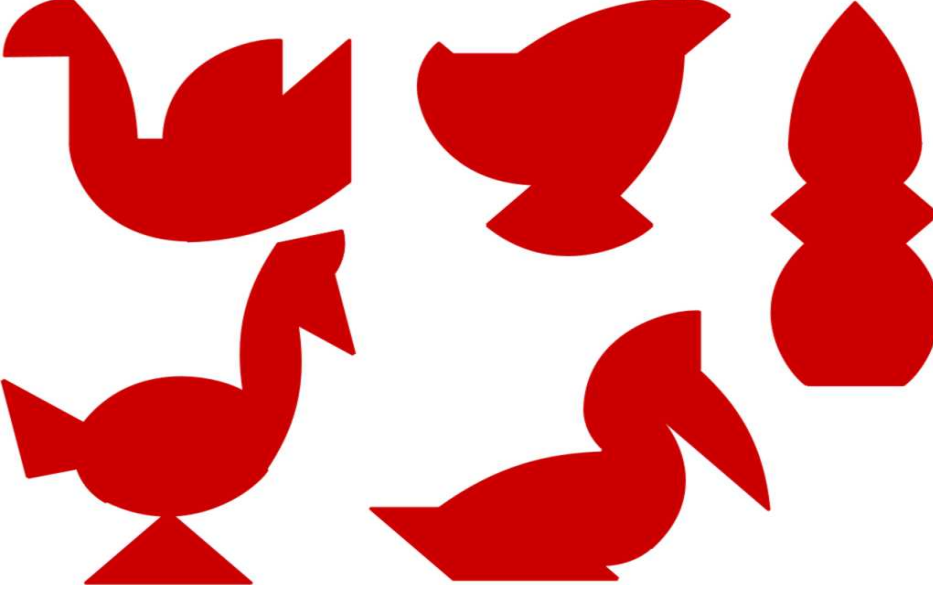
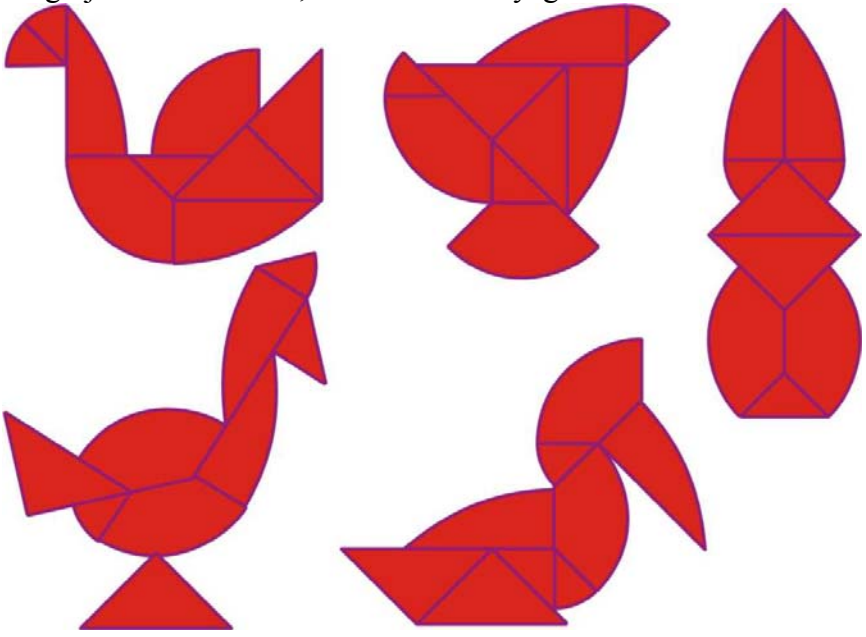
	Lépések, tevékenységek	Kiemelt készségek, képességek	Eszközök, mellékletek
8–11.	Önállóan új ábrák létrehozására, a csoporttárs által megalkotott ábrák kirakása, elemzése Munkaforma: páros, csoportos	Megfigyelőképesség, térlátás fejlesztése, rész–egész észlelése. Önálló vélemény megfogalmazása	
Egy 1803-as tangram			
1.	Ismerkedés egy 1803-ban már ismert tangram elemeivel Munkaforma: önálló, páros	Finommanipuláció fejlesztése	Eszköz: olló 3. melléklet
2.	Tapasztalatszerzés az egybevágó, hasonló síkidomok, a a) Trapéz b) Négyzet c) Szimmetrikus trapéz (2) d) Paralelogramma e) Háromszög (az eredetivel hasonló) f) Téglalap fogalmának alakításához Munkaforma: frontális, csoportos, önálló	Megfigyelés, összehasonlítás, összefüggések felfedezése, térlátás fejlesztése, rész–egész észlelése, rendszerezés.	Eszköz: a már kivágott síkidomok
3–4.	Egy ábra kirakása Munkaforma: csoportos, önálló	Megfigyelőképesség, térlátás fejlesztése, rész–egész észlelése.	

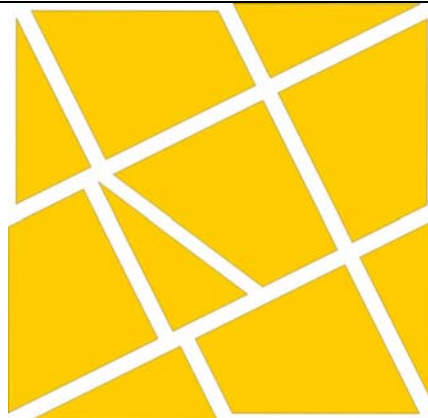
	Lépések, tevékenységek	Kiemelt készségek, képességek	Eszközök, mellékletek
5–6.	Verseny szervezése Munkaforma: páros, csoportos	Megfigyelőképesség, térlátás fejlesztése, rész–egész észlelése, gondolkodás sebességének fokozása.	4. melléklet 8. (tanári) melléklet
7.	A munka értékelése Munkaforma: frontális	Önismeret fejlesztése, csoportba tartozás érzésének erősítése.	
8–10.	Önállóan új ábrák létrehozása, a csoporttárs által megalkotott ábrák kirakása, elemzése Munkaforma: csoportos, páros, önálló	Megfigyelőképesség, térlátás fejlesztése, rész–egész észlelése, önálló vélemény megfogalmazása	
Egy ősi tangram			
1.	Ismerkedés a világ egyik legöregebb tangramjával Munkaforma: önálló, páros	Finommanipuláció fejlesztése	Eszköz: olló 5. melléklet
2–4.	Síkidomok csoportosítása, tapasztalatszerzés egybevágó síkidomok fogalmának alakításához Munkaforma: önálló, páros	Megfigyelés, összehasonlítás, összefüggések felfedezése, térlátás fejlesztése, rész–egész észlelése, rendszerezés.	Eszköz: a már kivágott síkidomok
5..	Verseny szervezése Munkaforma: páros, csoportos	Megfigyelés, összehasonlítás, összefüggések felfedezése, térlátás fejlesztése, rész–egész észlelése, rendszerezés., gondolkodás sebességének fokozása.	6. melléklet 9. (tanári) melléklet
6.	A munka értékelése Munkaforma: frontális	Önismeret fejlesztése, csoportba tartozás érzésének erősítése, önálló vélemény megfogalmazása	

A FELDOLGOZÁS MENETE

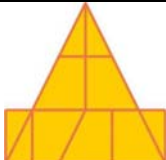
Kolumbusz tojása	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
Harmadik osztályban már találkoztak a gyermekek tangramokkal a Matematika C típusú moduljaiban. Differenciálás keretei között felhasználhatjuk ezen az évfolyamon is az ott leírtakat.	
I. Ismerkedés a tangram elemeivel	
Kolumbusz tojása néven ismert klasszikus puzzle a 19. század közepéről. 1. Használjuk az 1. mellékletet! Szervezzünk párokat, és osszuk ki az eszközkészletben levő ábrákat a gyermekek között! Minden pár kapjon 1-1 ábrát. Vágjuk ki az elemeket! A maradékot dobjuk a szemétkébe!	A gyermekek kivágják a síkidomokat, megkeverik, és újra összerakják.
2. A kivágás után beszéljünk az elemekről: hány elemet kaptunk (9); hányféle elemet kaptunk (5); hány háromszöget (3)?	

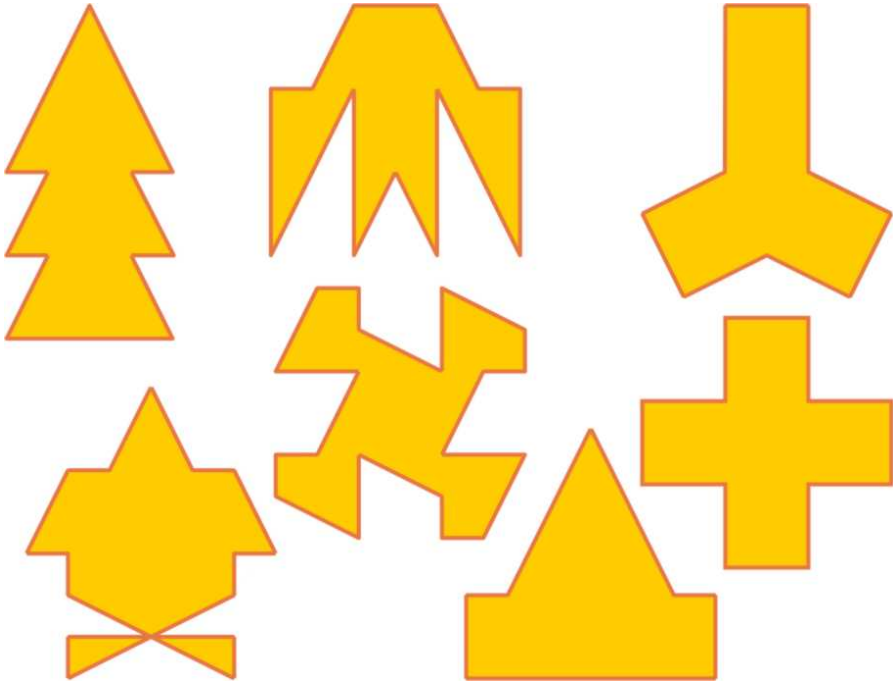
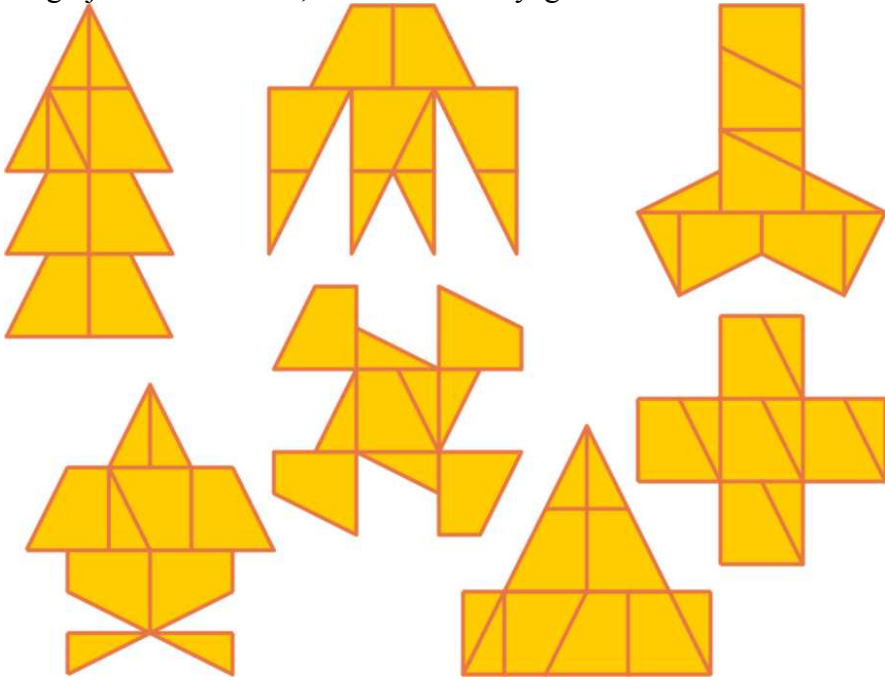
Kolumbusz tojása	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
Csoportosítsuk az elemeket! Válogassuk külön csoportba: – a sokszögeket és a nem sokszögeket; – hasonlóakat és az egybevágókat!	A sokszögeket csak egyenes vonal határolja (a három háromszög). A nem sokszögeket nem csak egyenes vonal határolja (a többi alakzat). A három háromszög hasonló, a két nagyobb egybevágó. A többi alakzat páronként egybevágó. (Azok az alakzatok egybevágók, melyek egymással lefedhetők.)
A háromszögek tulajdonságainak vizsgálata: azonos alakú háromszögek és kettő azonos méretű. Egyenlő szárú derékszögű háromszögek. Két-két oldaluk, és két-két szögük azonos nagyságú. Szögei 45°, 45°, 90°. Egyik szögük kétszer akkora, mint a másik. Stb.	A síkidomok összeillesztésével, hajtogatásával határozzák meg a tulajdonságokat. Tapasztalatszerzés az egybevágó síkidomok, derékszögű trapéz fogalmának alakításához.
Keverjük össze, forgassuk meg az elemeket, és rakjuk össze újra a tojást.	
II. Játék	
3. Az előző elemek felhasználásával rakjuk ki az ábrát! Ha nehezen megy a feladat megoldása, lépésenként segítsünk! Csak végső esetben mutassuk meg a megoldást, és az alapján fejezzék be a munkát!	
4. Rajzoltassuk be az elemek illesztésének helyét az ábrába!	

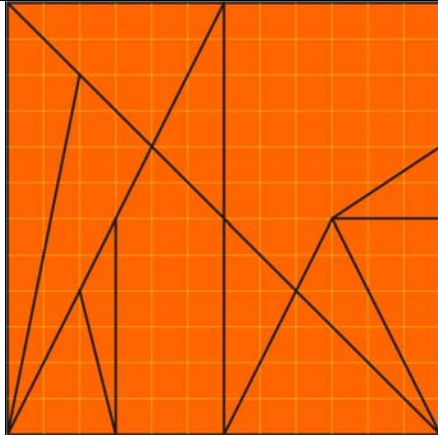
Kolumbusz tojása	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
5. Szervezzünk versenyt! Alakítsunk 2, 3 fős inhomogén csoportokat! Használjuk a Tanulói munkafüzetben levő ábrákat (2. melléklet)! Ha a csoporton belül úgy osztják fel a munkát, hogy szükséges minden gyermeknek egy-egy tangram készlet, akkor biztosítsuk azokat! Egy ábrát akkor tekintünk kirakottnak, ha berajzolták az illesztési vonalakat.	Csoportok alakítása
6.	Megfejtés: 7. melléklet, csak a tanári anyagban

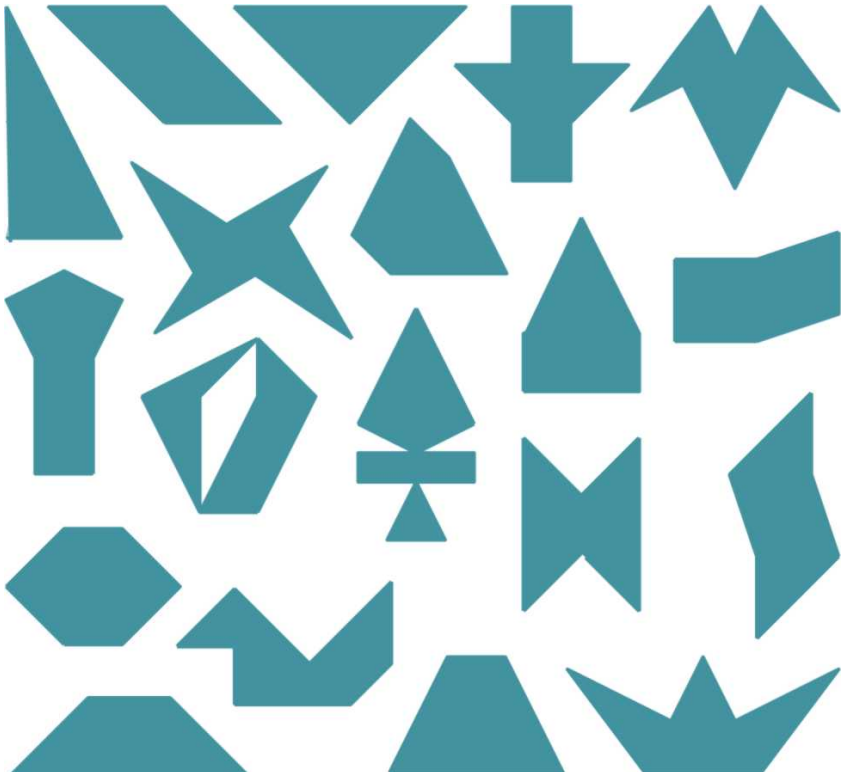
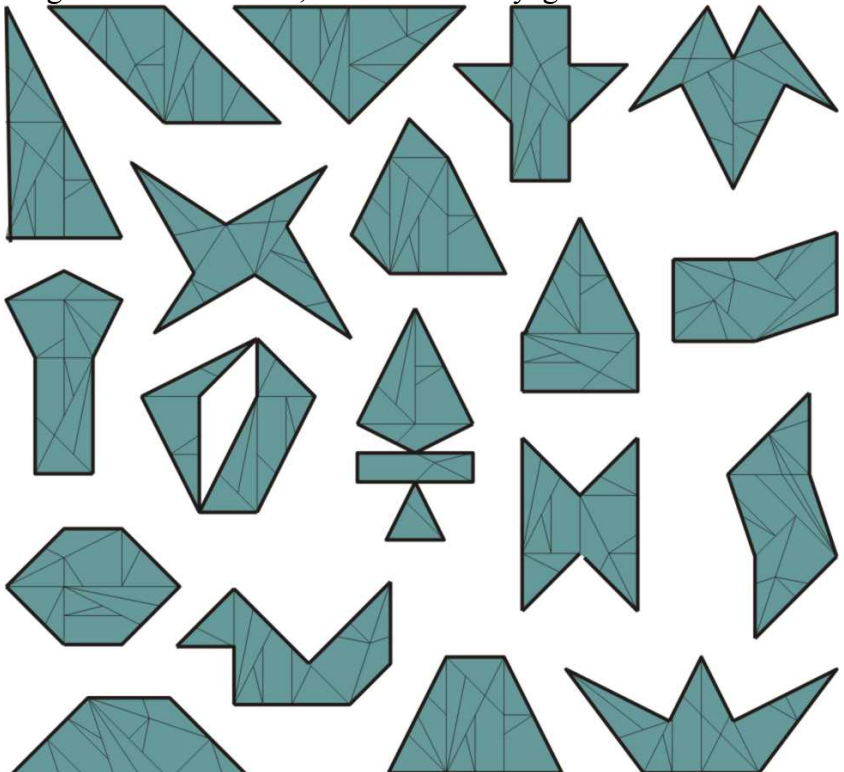
Kolumbusz tojása	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
6. Értékelés: A csoportok munkáit pontozzuk. Az a csoport lesz az első, aki a legtöbb pontot gyűjti. Pontozás: Aki az adott ábrát legelőször rakja ki, annyi pontot kap, ahány csoport van. Minden következőként kirakott ugyanolyan ábra egy ponttal kevesebbet ér, mint az előző. Például: ha 5 csoportunk van, a pelikánt legelőször kirakó csoport 5 pontot kap, aki másodiknak készül el a pelikán kirakásával 4 pontot és így tovább.	
7. Biztassuk a gyermekeket új ábrák létrehozására! Adjunk nevet az új ábráknak!	
8. Minden csoport készítsen egy-két-új ábrát! Az ábrákat forgószínpadszerűen adják körbe a csoportok, és fejtsék meg egymás talányait! Beszéljük meg, melyik ábra megfejtése bizonyult a legkönnyebbnek, a legnehezebbnek!	
Egy 1803-as tangram	
I. Ismerkedés a tangram elemeivel	
Ez a tangram több mint 200 évvel ezelőtt (1803-ban) már szerepelt egy német cég játék katalógusában. 1. Használjuk a 3. mellékletet! Szervezzünk párokat, és osszuk ki az eszközkészletben található ábrákat a gyermekek között! Minden pár kapjon 1-1 ábrát! Vágjuk ki az elemeket, a maradékot dobjuk a szemétkébe!	A gyermekek kivágják a síkidomokat, megkeverik, és újra összerakják.

Egy 1803-as tangram	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
2. A kivágás után beszéljük meg: hány elemet kaptunk (10); hányféle elemet kaptunk (2); hány háromszöget (5); hány négyszöget (5).	
Beszéljük meg a háromszögek tulajdonságait: Derékszögűek, egybevágók. (Azonos alakúak és azonos méretűek.)	A tanulók a síkidomok összeillesztésével, hajtogatásával határozzák meg a tulajdonságokat.
Beszéljük meg a négyszögek tulajdonságait: A négyszögek egybevágó derékszögű trapézok. Két-két oldaluk és két-két szögük egyenlő nagyságú.	Tapasztalatszerzés a trapéz fogalmának alakításához.
Beszéljük meg, miként mérhetünk össze két szöget, dönthetjük el egyenlőségüket: Ha két szög különböző nagyságú szögszárát összeillesztjük úgy, hogy a két szög csúcsa egybe esik, a két szögtartomány pedig egymásra kerül, akkor a másik két szögszár egy egyenesbe esik. Stb.	
Vizsgáljuk meg milyen alakzatot kapunk, ha 2-2 idomot összeillesztünk! a) Négyzet b) Szimmetrikus trapéz (2) c) Paralelogramma d) Háromszög (az eredetivel hasonló) e) Téglalap Beszéljük meg ezek tulajdonságait!	

Egy 1803-as tangram	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
II. Játék	
3. Az előző elemek felhasználásával rakjuk ki az ábrát! Ha nehezen megy a feladat megoldása, lépésenként segítsünk! Csak végső esetben mutassuk meg a megoldást, és az alapján fejezzék be a munkát!	
4. Rajzoltassuk be az elemek illesztésének helyét az ábrába!	
5. Szervezzünk versenyt! Alakítsunk 2, 3 fős inhomogén csoportokat, használjuk a Tanulói munkafüzet 4. mellékletét! Ha a csoporton belül úgy osztják fel a munkát, hogy szükséges minden gyermeknek egy-egy tangram készlet, akkor biztosítsuk azokat! Egy ábrát akkor tekintünk kirakottnak, ha berajzolták az illesztési vonalakat.	Csoportok alakítása

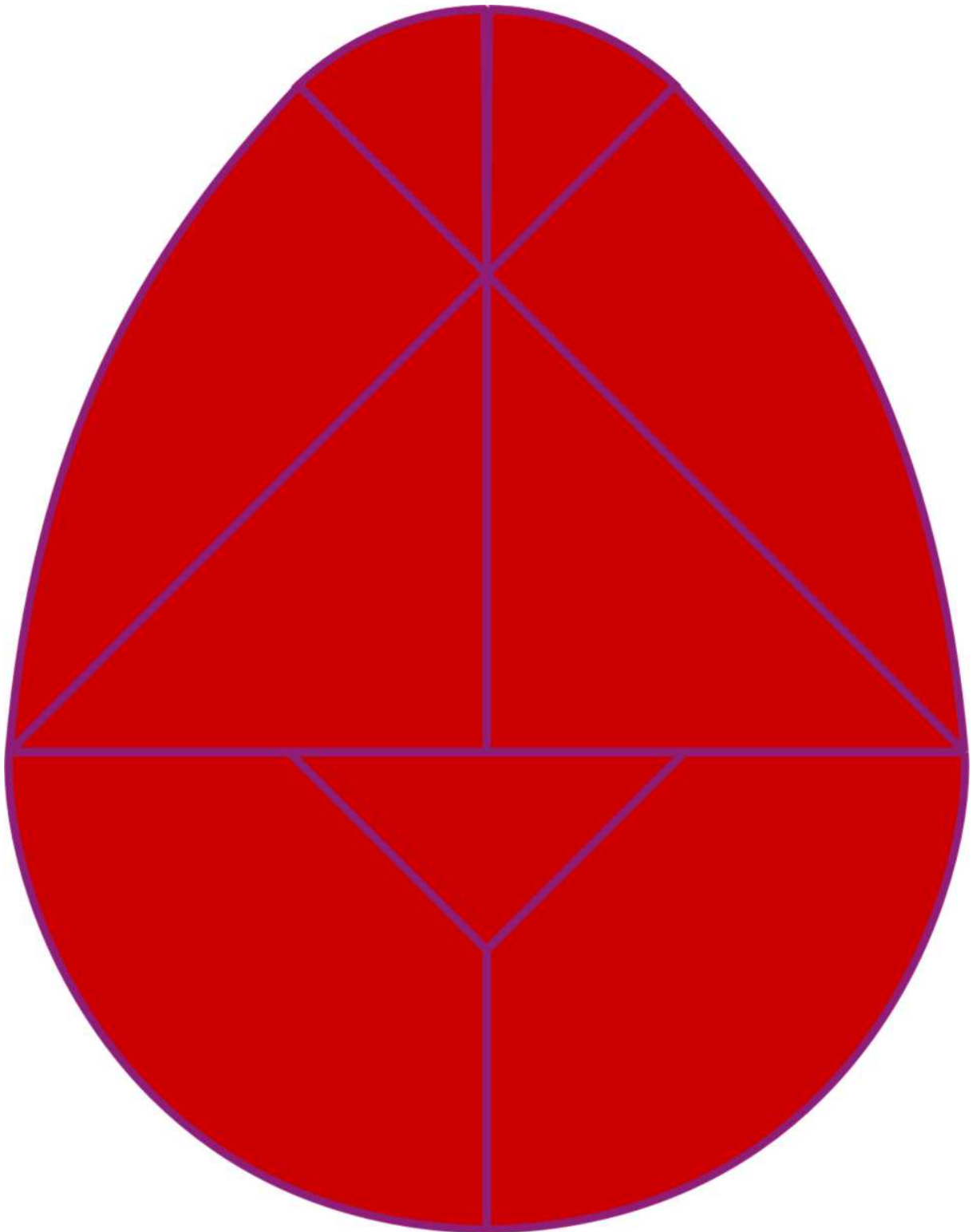
Egy 1803-as tangram	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
6.	Megfejtés: 8. melléklet, csak a tanári anyagban
7. Értékelés: Pontozzuk a csoportok munkáit! Az a csoport lesz az első, aki a legtöbb pontot gyűjti. Pontozás: Aki az adott ábrát legelőször rakja ki, annyi pontot kap, ahány csoport van. Minden következőként kirakott ugyanolyan ábra egy ponttal kevesebbet ér, mint az előző.	
8. Biztassuk a gyermekeket, hogy maguk is készítsenek új ábrákat! Nevezzék is el az ábrákat – ezt közösen is végezhetjük!	

Egy 1803-as tangram	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
9. Minden csoport készítsen egy-két-új ábrát! Az ábrákat forgószinpadszerűen adják körbe a csoportok, és fejték meg egymás talányait!	
10. Beszéljük meg, melyik ábra megfejtése bizonyult a legkönnyebbnek, a legnehezebbnek!	
Egy ősi tangram	
I. Ismerkedés a tangram elemeivel	
Ez talán a világ egyik legöregebb tangramja. Megalkotása Arkhimédész (k.e. 287–212) nevéhez fűződik. Az ábrák kirakása elég nehéz. Egyet-egyét kirakni komoly teljesítmény ebben a korban. Amennyiben túl nehéznek ítéljük a feladványt, válogassunk a harmadik osztályosok számára íródott azonos című modulból! 1. Használjuk az 5. mellékletet! Szervezzünk párokat, és osszuk ki az eszközkészletben található ábrákat a gyermekek között! Minden pár kapjon 1-1 ábrát! Vágjuk elemeire az ábrát, a maradékot dobjuk a szemétkébe!	A gyermekek kivágják a síkidomokat, megkeverik, és újra összerakják.
2. Válogassuk szét a síkidomokat szögeik száma szerint!	
3. Válogassuk ki az egybevágó síkidomokat!	
4. Keverjük össze, forgassuk meg az elemeket! Rakjuk össze újra a téglalapot!	

Egy ősi tangram	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
II. Játék	
5.	Megoldás: 9. melléklet, csak a tanári anyagban
Alakítsunk 2-3 fős, inhomogén csoportokat! Használják a Tanulói munkafüzet 6. mellékletét! Ha a csoporton belül úgy osztják fel a munkát, hogy szükséges minden gyermeknek egy-egy tangram készlet, akkor biztosítsuk azokat.	

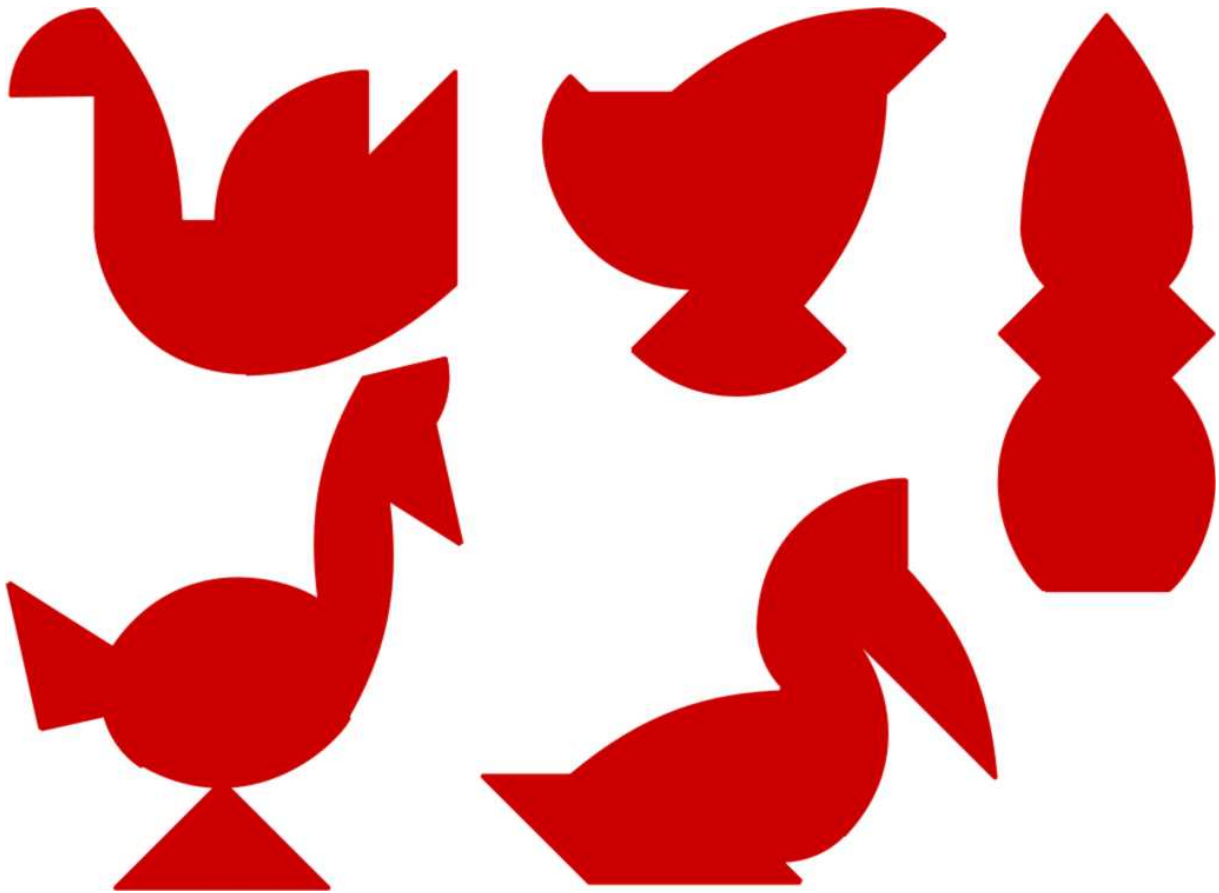
Egy ősi tangram	
Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység
6. Értékelés: A csoportok munkáit pontozzuk! Az a csoport lesz az első, aki a legtöbb pontot gyűjti. Pontozás: Aki az adott ábrát legelőször rakja ki, annyi pontot kap, ahány csoport van. Minden következőként kirakott ugyanolyan ábra egy ponttal kevesebbet ér, mint az előző. Például: ha 5 csoportunk van, a kis autót legelőször kirakó csoport 5 pontot kap, aki másodiknak készül el a kisautó kirakásával, 4 pontot és így tovább. Ha egy csoport olyan ábrát rak ki, amelyet más nem, további 1 pontot kap.	

1. melléklet

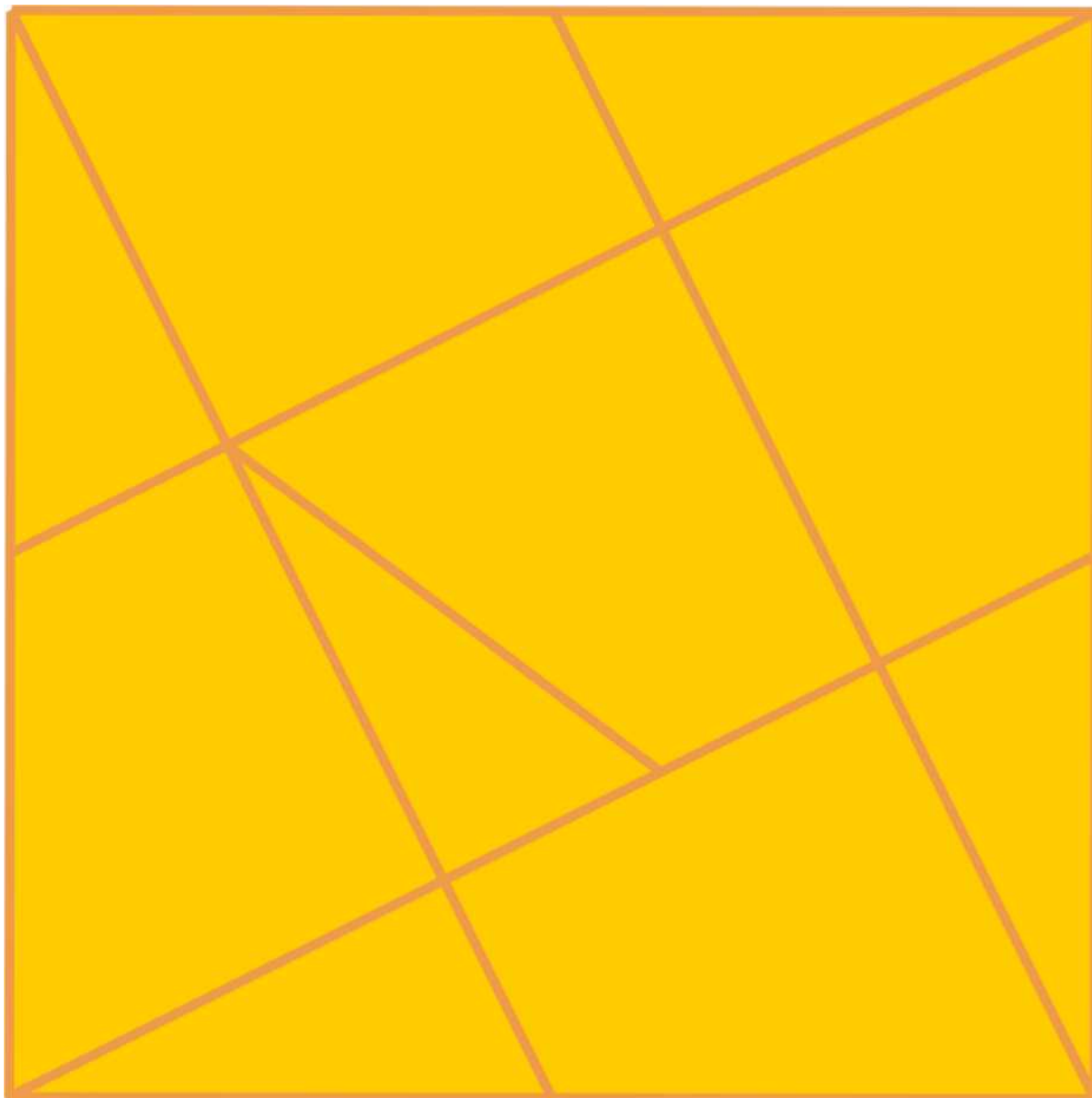

2. melléklet

Kirakandó alakzatok:

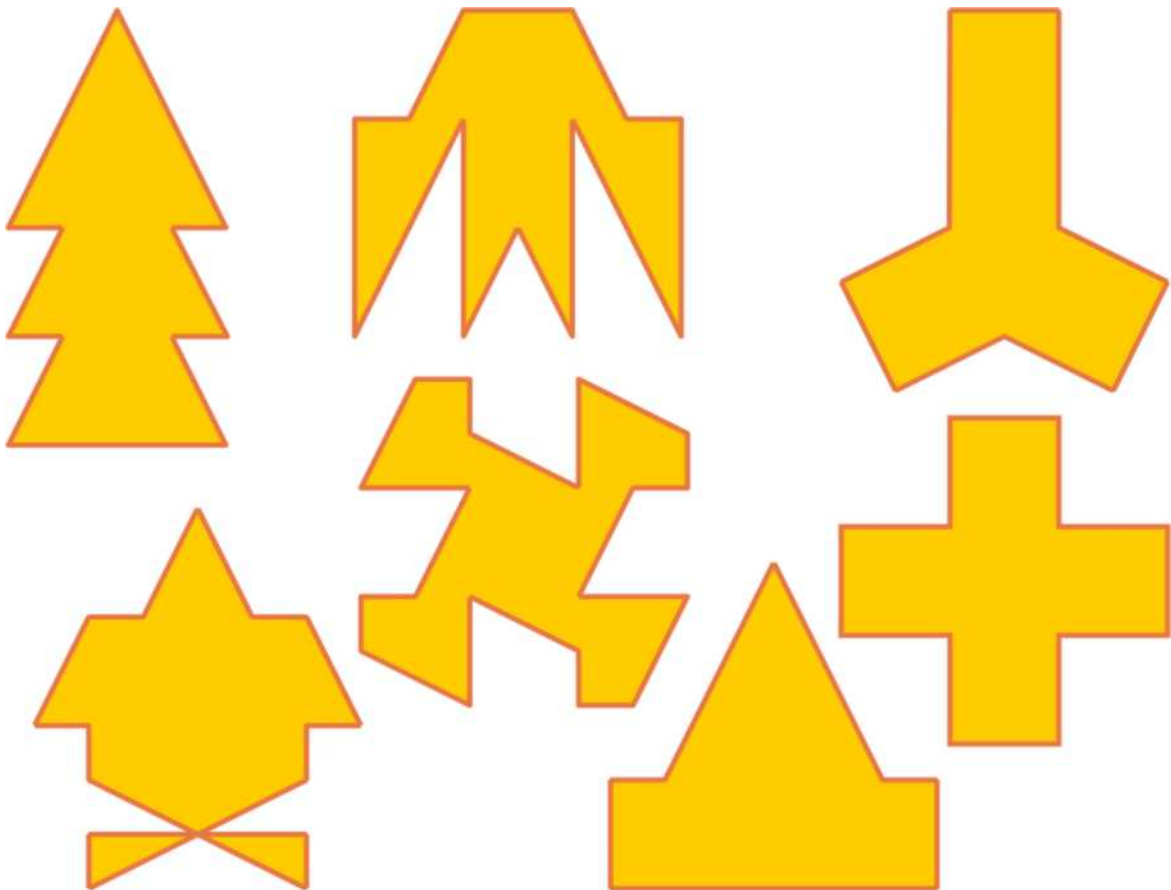

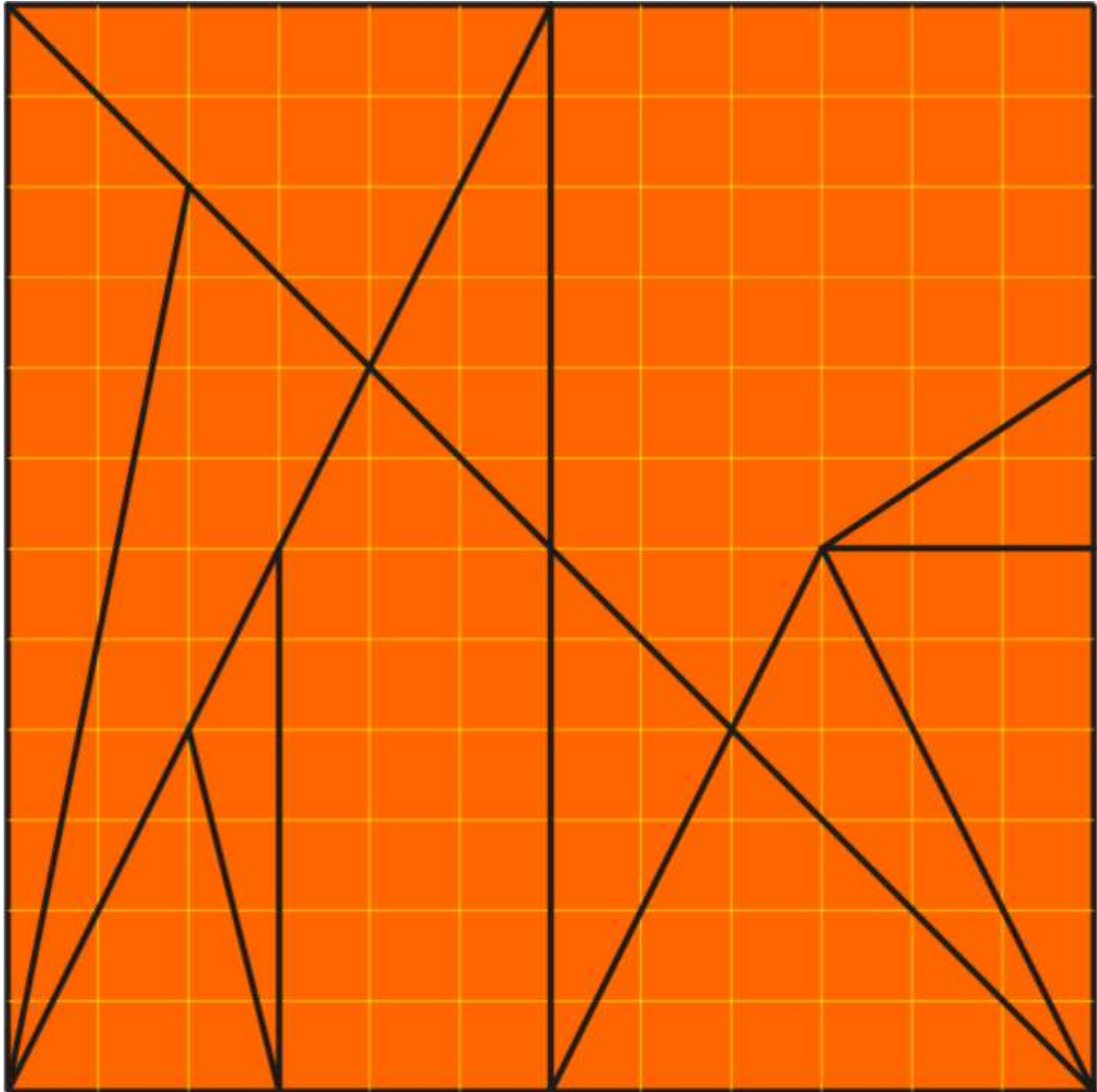
3. melléklet

4. melléklet

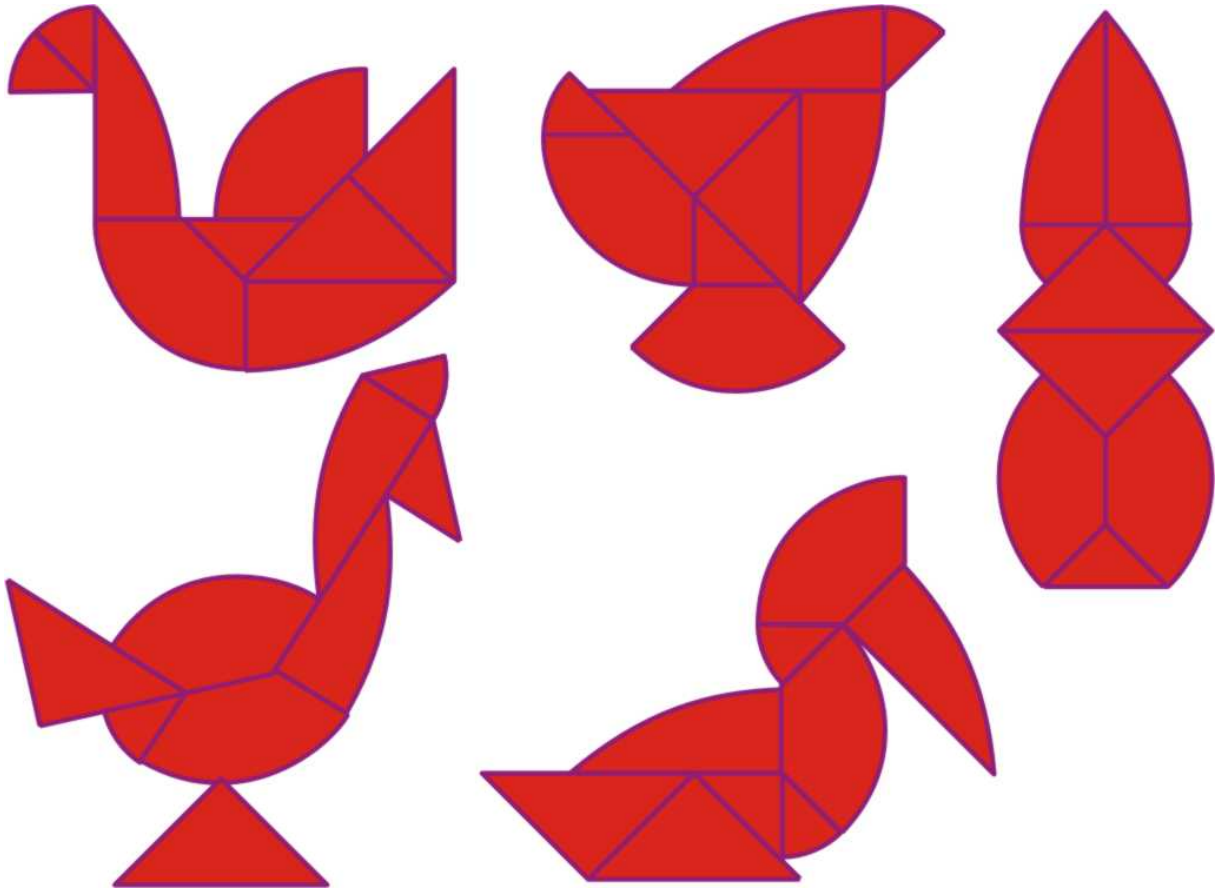
Kirakandó alakzatok:

5. melléklet

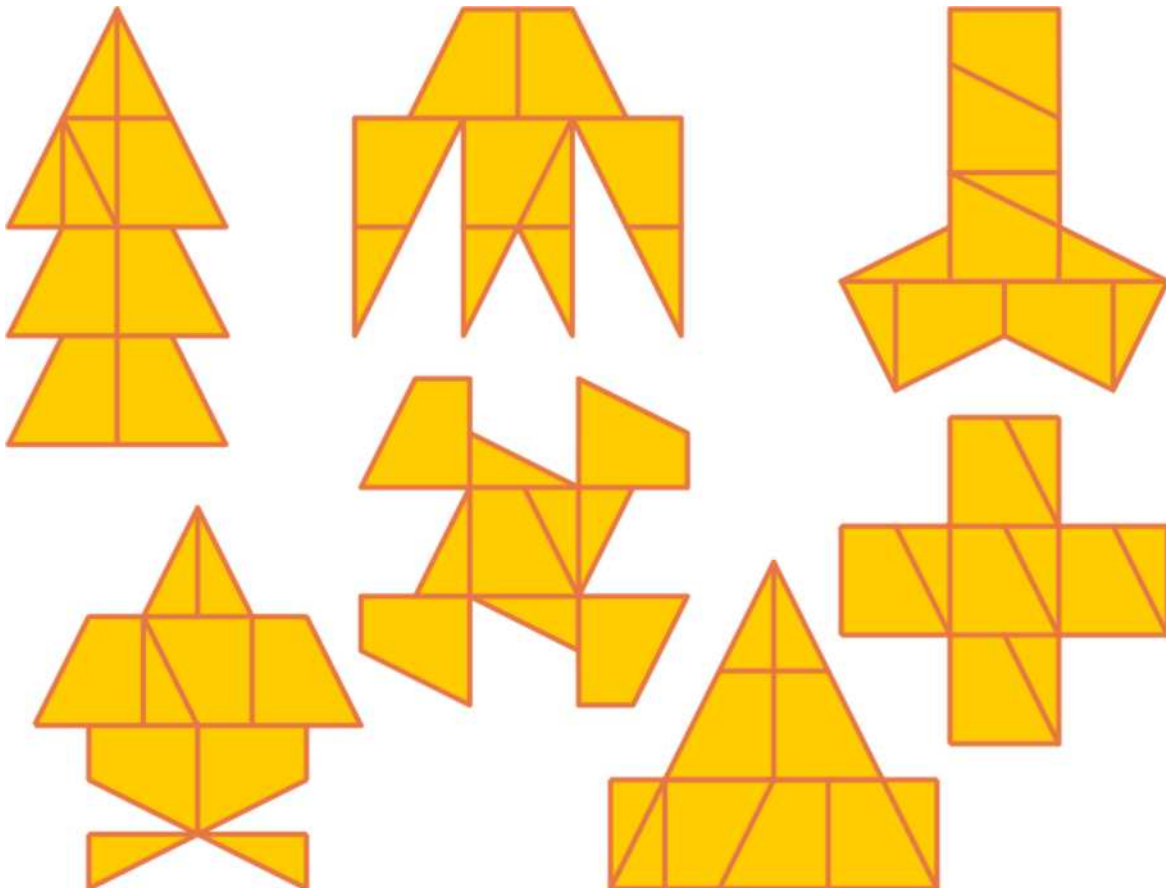
7. melléklet

Megoldások:

8. melléklet

Megoldások:

9. melléklet

Megoldások:

